

med de i § 43 omhandlede værker. Spørgsmålet om, hvornår et pseudonym eller et mærke er alment kendt, må i denne sammenhæng bedømmes efter forholdene på det tidspunkt, da spørgsmålet om beregning af beskyttelsestiden bliver aktuelt.

I lov 1933 § 22, 1. stk., findes en regel om, at beskyttelsen også gælder inden offentliggørelsen og i 50 år efter denne for samlinger af værker, hvortil videnskabelige institutioner eller selskaber i medfør af reglerne om samle værker erhverver ophavsret. Denne ret forudsætter imidlertid et udgiverarbejde, og det vil da være rettest, at fristen regnes efter udgiverens forhold, og reglen kan derfor bortfalde.

For sådanne værker, der består af flere dele, som hører sammen, regnes fristen, hvis de udgives anonymt eller pseudonymt, fra det år, da den sidste del udkom. Dette svarer til lov 1933 § 23, men denne har tillige en regel om, at hvis der mellem udgivelsen af de enkelte afdelinger er forløbet et tidsrum af over 3 år, regnes fristen for de tidligere udkomne afdelinger fra udløbet af det år, da den sidste af dem udkom. Denne regel har man ikke anset det for nødvendigt at opretholde.

Stk. 2. Hvis et anonymt eller pseudonymt værk offentliggøres efter ophavsmandens død, fører bestemmelsen til en længere beskyttelsestid end efter hovedreglen, og så længe værket ikke er offentliggjort, er beskyttelsen ubegrænset i tid. Dette kan skabe vanskeligheder med hensyn til udgivelsen af ældre anonyme eller pseudonyme manuskripter eller kunstværker. Under hensyn hertil er det i stk. 2 bestemt, at beskyttelsesperioden skal beregnes efter hovedreglen, når det godtgøres, at ophavsmanden er død inden offentliggørelsen.

Bestemmelsen svarer i øvrigt til lov 1933 § 22, stk. 2 og stk. 3, der dog har mere detaljerede regler for, hvorledes og af hvem navngivningen kan foretages.

Spørgsmålet om afgift på benyttelse af værker efter ophavsrettens udløb.

Tanken om en sådan afgift til fordel for en offentlig fond til støtte af litteraturen og kunsten har i de senere år været fremme på forskellig måde.

I det lovudkast af 1925, der lå til grund for den norske åndsværkslov af 1930, var der optaget en bestemmelse, hvorefter eneretten til værkerne, når den normale 50 års periode var udløbet, gik over til staten (§ 14). Det økonomiske udbytte, som staten vandt ved at indtræde i ophavsretten, skulle indgå i et fond til fremme af den åndelige produktion (§ 31). Der forelå meget udførlige motiver til støtte for dette forslag, men det blev ikke optaget i loven i dens endelige skikkelse.

I Frankrig har talrige forslag i denne henseende i tidens løb været fremsat. I 1948 blev et forslag vedtaget i Nationalforsamlingen, gående ud på at lægge en 6 pct.s afgift på udgivelsen af al den gamle, ubeskyttede litteratur, når det ikke gjaldt udgivelse til undervisningsbrug. Af afgiften skulle halvdelen gå til understøttelse af dårligt stillede forfattere og deres efterladte, den anden halvdel til litteraturens fremme. Forslaget strandede imidlertid på modstand i republikens råd.

Også i Danmark har tanken om en sådan afgiftsordning været fremme. I den af folketingets udvalg under 5. april 1933 afgivne betænkning angående forslaget til ny lov om forfatterret og kunstnerret, er det af et flertal henstillet, at der snarest foretages undersøgelser med en lovgivning for øje, hvorved staten efter udløbet af den for forfatteren (eller kunstneren) og hans arvinger anordnede beskyttelsesfrist sættes i stand til at kræve en nærmere fastlagt mindre afgift for den i øvrigt frie offentliggørelse af værkerne. Den ved disse afgifter opstående fond tænkes anvendt til fordel for åndslivet, bl. a. til understøttelser for forfattere og kunstnere.

Som det vil ses af foranstående kan denne tanke realiseres under to forskellige hovedformer. Man kan tænke sig en bestemt procentafgift fastsat i loven som betaling for den i øvrigt frie benyttelse af værkerne (altså en såkaldt „tvangslicensordning“, der anvendt på dette område også kaldes en „domaine public payant“), eller man kan tænke sig eneretten bevaret, men overført til staten („domaine d'état“) og anvendt til fordel for forfatter- og kunstnerstanden som helhed.

Den af det danske folketingsudvalg ønskede ordning gik ud på en „domaine public payant“, medens det norske forslag af 1925 byggede på en „domaine d'état“.

Uden for de nordiske lande er tanken om le domaine public payant virkeliggjort i Italien, Uruguay, Mexico og Tjekoslovakiet. En domaine d'état-ordning har eksisteret i Jugoslavien, men er nu ophævet.

Bernerkonventionen indeholder ingen bestemmelse om disse forhold, men på revisionskonferencen i 1948 vedtoges et „ønske“, der gik ud på, at det burde undersøges, om systemet med domaine public payant kunne realiseres.

Spørgsmålet er behandlet i den danske betænkning af 1951, side 80-84.

Undervisningsministeriet har i sommeren 1957 nedsat et udvalg til nærmere at undersøge behovet for og de praktiske muligheder for at gennemføre en ordning, hvorefter benyttelsen af